

ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

The potential of Community Based Tourism A Case Study of Chulabhornpattana 10, Betong, Yala

ปรัชญากรณ์ ไชยคช^{1*}, นิสาชล สกุนชานรณรงค์² และนธิกิตติกานต์ เหมสุวรรณ³
Prachyakorn Chaiyakot^{1*}, Nisachon Sakunchannarong² and Nithikittikarn Hemsuwan³

¹ อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Lecturer Dr., Department of Service Industries, Hatyai Business School, Hatyai University.

^{2,3} อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{2,3} Lecturer, Department of Service Industries, Hatyai Business School, Hatyai University.

*Corresponding author, E-mail: drkorntat@hotmail.com

บทคัดย่อ

หมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 อำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ด้าน
อุตสาหกรรมทางการเมืองกับรัฐบาลมาเลเซีย และได้เป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย มีทรัพยากรท่องเที่ยวทาง
ธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ที่สำคัญ การวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน
ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน และจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสำรวจ การสังเกต และการประชุมกลุ่มย่อย
ผลการวิจัยพบว่า ผู้คนในชุมชนส่วนหนึ่งเคยเป็นสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์มาลายา ที่เคยสู้รบกับรัฐบาล
มาเลเซียเนื่องจากมีความขัดแย้งอุตสาหกรรมทางการเมือง มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์
โบราณสถาน และการบริการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ 7 ประเภท ประกอบด้วย ต้นไม้ใหญ่ สวนป่าพระ
ปรมาภิไธย น้ำตก พิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์ ค่ายสู้รบ และรีสอร์ทชุมชน ส่วนโปรแกรมท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน
ได้นำเสนอแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ อย่างไรก็ตาม ชุมชนแห่งนี้ควรได้รับการพัฒนา
ปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว เช่น ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมาย ปรับปรุงถนนเข้าหมู่บ้าน และส่งเสริมให้
เป็นศูนย์การเรียนรู้ประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์มาลายา

คำสำคัญ: ทรัพยากรท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 12

Abstract

The historic of Chulabhornpattana 10, Betong, Yala, concerned with political ideology conflict with Malaysian government in the past and then became as Thai citizens. It has important nature and culture tourism resources. This research aims to study community history, tourism potential and community tour program design. Document research, Field survey, observation and focus group discussion were used to collect data. It found that some member of village used to be the member of Communist Malaya Party who used to fight with Malaysian government. It has seven potential nature, historic tourism sites and tourism service consisting of big tree, forest designation, waterfall, community waterfall, battle camp and community resort. The potential tourist destinations and tourism service are presented to tourists through 2 days 1 night community tour program. Tourism infrastructure, sign, interpretive sign and road to village should be developed and it also should be promoted as learning center of Communist Malaya Party history.

Keywords: Tourism resource, Community based tourism, Chulabhornpattana 10

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของโลกนอกเหนือจากอุตสาหกรรมอื่นๆ หลายประเทศได้ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ ในปี 2557 มีนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลกจำนวนทั้งสิ้น 1,135 คน สร้างรายได้ทั่วทั้งโลก คิดเป็นจำนวน 1,245 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ (UNWTO, 2015) แสดงให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของการท่องเที่ยวต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค หลายประเทศได้เร่งรีบในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประเทศของตนเช่นเดียวกับประเทศไทยในปี 2557 มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจำนวน 24,779,768 คน และมีรายได้จากการท่องเที่ยว 1,147,653.49 ล้านบาท (กรมการท่องเที่ยว, 2558) ขณะที่ความสามารถในการแข่งขันด้านการเดินทางและการท่องเที่ยวพบว่าประเทศไทยในปี 2015 อยู่ในอันดับที่ 35 ของโลก จากจำนวน 140 ประเทศ (World Economic Forum, 2015:5) พื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดสงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีชายแดนติดกับ 4 รัฐของประเทศมาเลเซีย คือ เปอร์ลิส เคดาห์ เปรัก และกลันตัน มีความพร้อมด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิต ความหลากหลายของผู้คนที่ประกอบด้วย ไทยพุทธ ไทยมุสลิม และไทยจีน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน ที่ผูกพันเชื่อมโยงถึง วิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ต่างๆ ก่อให้เกิดทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในรูปแบบของงานกิจกรรม ประเพณีจำนวนมาก โดยอาศัยวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism = CBT) ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความตื่นตัวในการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนของตนเอง โดยในแต่

ละจังหวัดได้จัดตั้งเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัด และมีบางจังหวัด เช่น จังหวัดสตูลและปัตตานี ได้จัดตั้งเป็นสมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว บางชุมชนอย่างเช่นบ่อเจ็ดลูก ควนโพธิ์ จังหวัดสตูล ได้ทำวิจัยชุมชนตนเองเพื่อให้ทราบข้อมูลชุมชนตนเอง

ด้วยความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมความเชื่อของผู้คน ทำให้ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสินค้าทางการท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อ รวมถึงอุดมการณ์ด้านการเมืองในอดีต (ปรัชญากรรม ไชยคช และคณะ, 2557) ด้วยเหตุนี้ ก่อให้เกิดแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไป

ขณะที่หมู่บ้านจุฬารณย์พัฒนา 10 เป็นที่อาศัยของผู้คนที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์มาลายา (Communist Malaya Party) ซึ่งครั้งหนึ่งเคยมีความคิดและอุดมการณ์ด้านการเมืองที่ขัดแย้งกับรัฐบาลมาเลเซีย นำไปสู่การสู้รบระหว่างกัน อย่างไรก็ตามหลังจากการเจรจาสันติภาพในปี 2531 สมาชิกเหล่านี้ได้กลายเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ด้วยเหตุที่ชุมชนมีทุนต้นเดิมทางด้านเชื้อชาติจีน ที่สามารถใช้ภาษาจีนกลางในการสื่อสาร และด้วยทำเลที่ตั้งของชุมชนที่ตั้งอยู่ในหุบเขา ทำให้ชุมชนแห่งนี้ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ด้วยเหตุนี้ นักวิจัยจึงมีความสนใจศึกษาทรัพยากรของชุมชนเพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยว การบริการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน และรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่จะทำให้ชุมชนแห่งนี้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านจุฬารณย์พัฒนา 10 อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
- 3.2 เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านจุฬารณย์พัฒนา 10 อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
- 3.3 เพื่อจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านจุฬารณย์พัฒนา 10 อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

แนวคิด ทฤษฎี

1) ความหมายของทรัพยากรท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2548) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงสถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น และสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ ทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจปรากฏในลักษณะรูปธรรม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ชายทะเล หรืออาจปรากฏในลักษณะนามธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้ แต่สัมผัสได้ด้วยความรู้สึก เช่น ภาษา การละเล่น การแต่งกาย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

ลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปท่องเที่ยว ยังแหล่งตำบล เมือง ภาค รัฐ หรือประเทศนั้น ควรมีลักษณะสำคัญ 3 ประการหรือที่เรียกกันว่า 3As คือ

1. ความดึงดูดใจ (Attraction) ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรดึงดูดความสนใจ ของนักท่องเที่ยว ได้ หรือมีลักษณะชวนตา มีเสน่ห์เฉพาะตัว อันมีสาเหตุมาจาก

1.1 มีความงามตามธรรมชาติ เช่น ชายหาดทรายขาว แนวปะการังที่มีสีสันสวยงาม รวมทั้ง ปลาชนิดต่าง ๆ ป่าที่มีพันธุ์ไม้นานาชาติ หรือความงามที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ทะเลสาบ รีสอร์ทในหุบเขา เป็นต้น

1.2 มีลักษณะของเหตุการณ์สำคัญเฉพาะกาล เช่น งานประเพณีในเทศกาลสำคัญของแต่ละท้องถิ่นการจัดขบวนบุปผชาติหรือการตกแต่งขบวนพาเหรดและ การแสดงในเทศกาลต่าง ๆ การแสดง สีเสียด ในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. ความสามารถในการเข้าถึงง่าย (Accessibility) ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะดึงดูดความสนใจ ของนักท่องเที่ยวได้มากหากมีความสะดวกในการเดินทางเที่ยวชมหากนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและใกล้ชิด นักท่องเที่ยวจะเกิดอารมณ์ในการท่องเที่ยวได้มาก ดังนั้น แม้แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามแต่ขาดความสะดวกในการเข้าถึงนักท่องเที่ยวจะไม่เดินทางไปเที่ยวชม หน่วยงาน รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องดำเนินการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน สะพาน ที่จอดรถ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแก่นักท่องเที่ยว

3. ความประทับใจ (Amenity) ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรก่อให้เกิดความประทับใจ สุขใจ และทราบซึ่งในการเที่ยวชม เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ อาทิ พระตำราขวัง วัด โบราณสถานต่าง ๆ ที่แสดงถึงอารยธรรมในอดีต หรือแม้แต่ทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การพักผ่อน อาทิ อุทยานแห่งชาติทางบกและทางทะเล หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น การ ร่วมงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เช่น งานคาร์นิวัล (carnival) ในประเทศบราซิลงานประเพณีสงกรานต์ในประเทศไทย เป็นต้น

2) ศักยภาพการท่องเที่ยว

ความพร้อมด้านแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในสถานที่นั้นๆ (วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์, 2550 อ้างถึงใน ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และ พัชรินทร์ เสริมการดี, 2553) ได้กล่าวถึงเกณฑ์และ ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสรุปได้เป็น 6 ลักษณะ คือ

(1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิต

(2) ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง ระยะ เวลา จากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว

(3) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์และการรักษาความปลอดภัย

(4) สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่นๆ ของ แหล่งท่องเที่ยว

(5) ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ข้อจำกัดทางด้านการบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

(6) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยว

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2549) ได้กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานในการศึกษาศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มี 3 ด้านดังนี้

1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1.1 คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย 7 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ 2) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี 3) ความงามทางศิลปวัฒนธรรม 4) ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง 5) ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้ 6) ความผูกพันต่อท้องถิ่น 7) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์

1.2 ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีเกณฑ์การพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

2.1 ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

2.2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

3. การบริหารจัดการ มีเกณฑ์การพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

3.1 การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ 3) การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

3.2 การจัดการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก 4) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 5) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

3) แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (2540, อ้างถึงใน พจนานุกรม, 2546:14) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน เช่นเดียวกับ สินธุ สโรบล (2546:12) ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวของตนเอง โดยนิยามเชิงปฏิบัติการในงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าหมายถึง “ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว

โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและการผลิต ของชุมชนมาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการ พัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน โดยเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตลอดถึงการคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบของการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนเกิด ประโยชน์ทั้งในด้านของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมแก่ผู้คนที่อยู่ในชุมชนหลังจากที่ช่วยกันอนุรักษ์ ทรัพยากรที่มีอยู่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งวัตถุประสงค์ของ การท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่ใช่แค่เพียงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ที่เชื่อมต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แต่ ยังรวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรม การกระจายอำนาจสู่ชุมชน ความเสมอภาคทางเพศ การลดความยากจน ตลอดถึงการสร้างรายได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นเป้าหมายหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (The mountain institute, 2000: 4)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะตัว แตกต่างอย่างสิ้นเชิงจาก การท่องเที่ยวโดยทั่วไป (พจนานุกรม, 2546: 12-13) ซึ่งผู้ที่น่าแนวคิดนี้ไปปฏิบัติควรต้องทำความเข้าใจถึง เบื้องหลัง ความคิด หลักการ ความหมาย และองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทาง 3) ส่งเสริม ความภาคภูมิใจตนเอง 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต 5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม 6) คงเอกลักษณ์และ วัฒนธรรมท้องถิ่น 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม 8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมกับท้องถิ่น 10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณะ ประโยชน์ของชุมชน

4) แนวคิดการจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวโดยชุมชน

มูลนิธิสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2555: 22) ได้กำหนดหลักการการออกแบบโปรแกรม ท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า โปรแกรมท่องเที่ยวต้องมีความสนุกสนาน สร้างความรู้ ความเข้าใจต่อตนเอง พื้นที่ คนท้องถิ่น และประวัติศาสตร์ เกิดการเรียนรู้ มีการจัดการที่ดี ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย และ เกิดความไว้วางใจ เกิดความเข้าใจท้องถิ่น ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น โดยมีองค์ประกอบที่ สำคัญได้ในการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยว ได้แก่พิจารณาถึงกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวก ประเมิน ความสามารถและขีดความสามารถของทรัพยากรที่ทำให้นักท่องเที่ยวสนุก มีความสุข และไม่ก่อให้เกิด ผลกระทบ กำหนดเนื้อหาสาระที่ต้องนำเสนอโดยให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และโปรแกรมต้องเหมาะสม กับกลุ่มเป้าหมาย (ความสนใจ อายุ เพศ) โดยอยู่บนหลักการของการเคารพวัฒนธรรมชุมชน และไม่ก่อ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ระบบการประสานงานและจัดวางคนที่เหมาะสม ระบบการประเมินผลกระทบที่ เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว มีระบบการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยชุมชน ประกอบด้วย การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ เดินเที่ยวในหมู่บ้าน ร่วมกิจกรรมในวิถีชีวิต ในหมู่บ้าน เช่น การทำอาหาร ตำข้าว ทอผ้า ทำบุญใส่บาตร นอกหมู่บ้าน เช่น การทำสวน ทำนา หาปลา ร่วมกิจกรรม สาธารณะประโยชน์ของชุมชน เช่น การทำกิจกรรมกับเด็กนักเรียนในโรงเรียน การปลูกป่า ทำแนวกันไฟ

เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เรียนดนตรี เรียนแกะสลัก เรียนทอผ้า เรียนการย้อมสีธรรมชาติ กิจกรรมศึกษาธรรมชาติอื่นๆ เช่น ดูนก ดูผีเสื้อ พายเรือ ชีจกรยาน วาดรูป และต้องไม่ลืมว่า หัวใจสำคัญของโปรแกรมท่องเที่ยวที่ดี คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว กับเจ้าของบ้านให้เกิดการเรียนรู้และเกิดความประทับใจ

การศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 ครั้งนี้นักวิจัยได้นำเอาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยว 3 หัวข้อ ประกอบด้วย 1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และ 3) สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว มาทำการประเมินเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวที่จัดการโดยคนในชุมชน และวิธีการจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวตามแนวคิดทฤษฎีที่ได้ทบทวนมาดำเนินการ

วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary research) เพื่อค้นหาคำตอบประวัติศาสตร์ชุมชน การสำรวจพื้นที่ (Field survey) โดยสำรวจองค์ประกอบของการท่องเที่ยวภายในชุมชนตามหลัก 3 A คือ 1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) และ 3) สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) การเลือกแหล่งท่องเที่ยวเพื่อประเมินศักยภาพใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยคัดเลือกสถานที่ท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในบริเวณของหมู่บ้าน การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยว การเลือกกลุ่มเป้าหมายใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง คือ 1) ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มเยาวชนภายในชุมชน และ 2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยผู้แทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนราธิวาส

5.2 เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

(1) แบบสำรวจแหล่งท่องเที่ยว (Field survey) ตามหลัก 3 A คือ 1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) และ 3) สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว (Amenity)

(2) แบบสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อสอบถามประวัติศาสตร์ของชุมชน และจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวภายในชุมชน โดยนักวิจัยได้นำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน มาเป็นกรอบให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพัฒนาโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชน

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม และการสนทนากลุ่ม มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล คัดกรองข้อมูลและจัดแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามประเด็นที่ค้นพบ (topic) แล้วนำมาพรรณนาเชิงอุปนัย (inductive)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ประวัติศาสตร์หมู่บ้านจุฬารณย์พัฒนา 10 2) ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนจุฬารณย์พัฒนา 10 และ 3) การจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวของหมู่บ้านจุฬารณย์พัฒนา 10 อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ดังนี้

6.1 ประวัติศาสตร์ชุมชน หมู่บ้านจุฬารณย์พัฒนา 10 ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 10 ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ประชากรทั้งหมดเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ซึ่งในอดีตเคยเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์มาลายา (Malayan Communist Party = MCP) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มชาวจีนในมาเลเซียที่เป็นเจ้าของโรงเรียนและเป็นสมาชิกขององค์กรด้านแรงงาน (Heng, 1996: 5) ผู้คนเชื้อสายจีนซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ถือครองธุรกิจดีบุก ยางพารา การแปรรูปอาหาร เป็นต้น ในปี 2491 นาย จิน เป็ง (ซึ่งเสียชีวิตในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2556) ได้เลื่อนตำแหน่งฐานะเป็นเลขาธิการพรรค MCP ได้เริ่มการสู้รบด้วยอาวุธภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์มาลายา และกองทัพปลดปล่อยแห่งชาติมาลายัน เป็นผลทำให้อังกฤษได้ประกาศภาวะฉุกเฉินทั่วอาณานิคมในแหลมมาลายูจนถึงปี 2503 หลังจากถูกปราบปรามอย่างหนักจากรัฐบาลมาเลเซียที่เกิดขึ้นในช่วงของการประกาศภาวะฉุกเฉิน พ.ศ. 2491-2503 จนต้องถอยร่นและหลบหนีเข้ามาในประเทศไทย ตามหลักฐานพรรคคอมมิวนิสต์มาลายาปรากฏตัวครั้งแรกในประเทศไทยที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และอำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา เมื่อปี 2492 เนื่องจากมีกองกำลังไม่มาก จึงได้แบ่งการทำงานออกเป็น 3 กรม คือ กรมที่ 8 ปฏิบัติการแถบอำเภอนาทวี สะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา กรมที่ 10 ปฏิบัติการแถบอำเภอสุคีริน รือเสาะ ระแงะ จังหวัดนราธิวาส และกรมที่ 12 ปฏิบัติการแถบอำเภอเบตง บันนังสตา และยะหา จังหวัดยะลา หลังจากที่ได้มาตั้งกองกำลังบริเวณตะเข็บชายแดนไทยมาเลเซีย ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ยะลา และสงขลา รัฐบาลไทยมีนโยบายให้สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ดังกล่าวมาขอตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เมื่อวันที่ 1 มีนาคม และวันที่ 28 เมษายน 2530 โดยการจัดเวทีเจรจาสงบศึก (Peace Talk) ซึ่งถูกจัดขึ้นที่โรงแรม สีการ์เด็น พลาซ่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยได้กำหนด 2 ทางเลือก แก่สมาชิกเหล่านั้น คือ 1) ส่งกลับประเทศมาเลเซีย และ 2) เป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย โดยรัฐบาลไทยสนับสนุนที่ดินทำกินให้ครอบครัวละ 15 ไร่และให้สัญชาติไทยเมื่ออยู่ครบ 5 ปี กองกำลังเหล่านี้ได้วางอาวุธ และกลายเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยโดยได้ตั้งถิ่นฐานกระจายไปอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ นราธิวาส ยะลา และสงขลา ตามหมู่บ้านหลัก คือ หมู่บ้านจุฬารณย์พัฒนาและหมู่บ้านปิยะมิตร

6.2 ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านจุฬารณย์พัฒนา 10 จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว จุดให้บริการท่องเที่ยวทั้ง 7 แหล่ง ตามหลัก 3 A คือ) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) และ 3) สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) สามารถสรุปศักยภาพการท่องเที่ยวแต่ละแหล่งตามผลที่ได้แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10

แหล่งท่องเที่ยว/ สถานที่บริการด้านการ ท่องเที่ยว	สิ่งดึงดูดใจทางการ ท่องเที่ยว (Attraction)	การเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยว (Accessibility)	สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)
1. พิพิธภัณฑ์ ประวัติศาสตร์ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ภาพถ่ายเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การสู้รบของชุมชนสมัยที่ยังเป็นสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์มาลาเยา - อุปกรณ์การสื่อสาร เครื่องมือ เครื่องใช้ สมัยดำรงชีพในป่า - อาวุธชนิดต่างๆ ที่ชุมชนเคยสู้รบ - หนังสือเกี่ยวข้องกับลัทธิความเชื่อ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งอยู่กลางหมู่บ้านใกล้กับรีสอร์ทชุมชน เข้าถึงได้ง่าย 	<ul style="list-style-type: none"> - มีคฤหาสน์ที่รองรับ - ป้ายสื่อความหมายภาษาไทย มาลาเย และภาษาจีน - ห้องน้ำ - สถานที่จอดรถบัส รถยนต์ส่วนบุคคล - ร้านจำหน่ายของที่ระลึก
2. ต้นไม้ใหญ่ (ต้นสมพงษ์)	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นต้นไม้ขนาด 38 คนโอบ อายุนับ 100 ปี 	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งอยู่ห่างจากสถานที่จอดรถ ประมาณ 800 เมตร - ใช้เวลาเดินเท้า ประมาณ 15-20 นาที - มีถนนคอนกรีตจากสถานที่จอดรถถึงแหล่งท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - ลานจอดรถ - ศาลาที่พัก
3. ค่ายสู้รบ	<ul style="list-style-type: none"> - หอสังเกตการณ์ - ห้องวิิวาห์ - ศาลาประชุม - สถานที่ทำลายอาวุธ - เตาใช้ปรุงอาหาร - ศาลานั่งพัก 	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งอยู่ห่างจากลานจอดรถ ประมาณ 200 เมตร - มีถนนคอนกรีตจากสถานที่จอดรถ 	<ul style="list-style-type: none"> - ป้ายสื่อความหมาย - ลานจอดรถ - มีคฤหาสน์ที่รองรับ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แหล่งท่องเที่ยว/ สถานที่บริการด้านการ ท่องเที่ยว	สิ่งดึงดูดใจทางการ ท่องเที่ยว (Attraction)	การเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยว (Accessibility)	สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)
4. เส้นทางเดินป่าศึกษา ธรรมชาติสวนป่าพระ บรมธาตุไชย ระยะทาง 1 กิโลเมตร	- ต้นไม้ใหญ่ประจำถิ่น ภาคใต้ เช่น หลุมพอ ตะเคียน สยา เป็นต้น - สวนสมุนไพร - ลำธารขนาดเล็ก	- ตั้งอยู่ห่างจากชุมชน ประมาณ 1 กิโลเมตร - เข้าถึงได้ง่ายด้วยถนน คอนกรีต	- มัคคุเทศก์ท้องถิ่น - ป้ายสื่อความหมาย - ลานจอดรถ
5. อนุสรณ์สถาน	- สถานที่รวบรวมรายชื่อ และอัฐิของสมาชิกพรรค คอมมิวนิสต์มลายา บางส่วน - จุดชมวิวมุ่บ้าน	- ตั้งอยู่บนเนินเขาใจ กลางชุมชน - เข้าถึงได้ด้วยรถยนต์ ทุกชนิด	-
6. น้ำตก	- น้ำตกชั้นเดียว - มีน้ำไหลตลอดทั้งปี	- เดินเท้าประมาณ 500 เมตร จากถนนทางเข้า น้ำตก	-
7. รีสอร์ทชุมชน	- ห้องพักขนาดชั้นเดียว - มีอุปกรณ์ในการให้บริการ ครบเหมือนโรงแรมทั่วไป	- ตั้งอยู่กลางหมู่บ้าน	- สิ่งอำนวยความสะดวก ภายในห้องพัก ประกอบด้วย เครื่องทำ น้ำอุ่น cable TV (จาน ดาวเทียม) สัญญาณ อินเทอร์เน็ต (Wi Fi) - สิ่งอำนวยความสะดวก ภายนอกใช้ร่วมกับ พิพิธภัณฑ์ ประวัติศาสตร์ชุมชน

ข้อมูลจากตารางแสดงให้เห็นว่าชุมชนหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 มีสถานที่ท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์ชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวม ภาพถ่าย อาวุธ ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้สมัยที่ชุมชนสู้รบกับรัฐบาลมาเลเซีย เนื่องจากมีความขัดแย้งอุดมการณ์ทางการเมือง ค่ายสู้รบที่ยังมีร่องรอยหลักฐานของสถานที่ที่ใช้ในการสู้รบในอดีตที่ผ่านมา ตลอดถึงอนุสรณ์สถาน แหล่งรวบรวมรายชื่อและอัฐิจึงวีรชนของสมาชิกพรรค หมู่บ้านยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ

ประกอบด้วย ต้นไม้ใหญ่ สวนป่าพระปรมาภิไธยซึ่งได้จัดเป็นเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติให้นักท่องเที่ยวได้เดินชม และน้ำตกที่ตั้งอยู่หลังหมู่บ้าน นอกจากนี้ชุมชนยังเปิดให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวที่มีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อย่างไรก็ตามแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในการรองรับนักท่องเที่ยว แม้ว่าการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะทำได้สะดวกก็ตาม

6.3 การจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายจึงทำให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวจำนวนมากที่พร้อมให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนซึ่งสามารถนำเสนอโปรแกรมท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน ดังนี้

วันที่ 1 เรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนผ่านพิพิธภัณฑ์ชุมชน	
10.00 น.	<ul style="list-style-type: none"> - เดินทางถึงหมู่บ้านจุฬารณย์พัฒนา 10 จากจุดนัดพบเมืองเบตง - รับฟังบรรยายสรุปประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของหมู่บ้าน - ทิวชมพิพิธภัณฑ์ชุมชน ซึ่งเป็นสถานที่รวบรวมอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ เช่น อาวุธปืน อุปกรณ์ทางการแพทย์ เครื่องดนตรี อุปกรณ์การติดต่อสื่อสาร ภาพถ่าย เล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น - สักการะอนุสรณ์สถานแห่งแรกและแห่งเดียวของชุมชน
12.00 น.	รับประทานอาหารเที่ยง ปรงจากวัตถุดิบภายในชุมชน เช่น ผักน้ำ ผักขม ปลาจิ้น เป็นต้น
13.00 น.	<ul style="list-style-type: none"> - เดินป่าศึกษาธรรมชาติบริเวณสวนป่าพระปรมาภิไธย ชมต้นไม้ใหญ่ขนาด 38 คนโอบ ทิวชมค่ายสู้รบ ห้องวิวาท์ ศาลากลางป่า ป้อมยาม หลุมทำลายอาวุธ เป็นต้น - ฟังเรื่องเล่าความเป็นมาของชุมชนและประสบการณ์ใช้ชีวิตในป่าก่อนที่จะมาเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย
18.00 น.	- เดินทางเข้าที่พัก รับประทานอาหารเย็น และพักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ 2 เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน	
08.00 น.	<ul style="list-style-type: none"> - รับประทานอาหารเช้าในแบบของชุมชนสมัยยังคงใช้ชีวิตในป่า - เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เช่น การปลูกผักสวนครัว (ผักขม ผักน้ำ เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชน เช่นเดียวกับการเลี้ยงปลาจิ้น ฯลฯ) - ฝึกสนทนาภาษาจีนกลางกับผู้คนในชุมชน คำศัพท์สั้นๆ ง่ายๆ
12.00 น.	- รับประทานอาหารเที่ยง
13.00 น.	<ul style="list-style-type: none"> - เลือกซื้อของฝากจากชุมชน เช่น ยาสมุนไพร ผักสด หนังสือประวัติชุมชน เสื้อยืด - เดินทางกลับ

สรุปผล

หมู่บ้านจุฬารณย์พัฒนา 10 อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นหมู่บ้านของชุมชนผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยในอดีตเคยเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์มาลายาที่มีความขัดแย้งอุดมการณ์ทางการเมือง และนำไปสู่การสู้รบกับรัฐบาลมาเลเซียเป็นเวลาหลายปี หลังจากการเจรจาสงบศึกโดยมีรัฐบาลไทยเป็นสื่อกลางเมื่อปี 2531 ส่งผลให้สมาชิกพรรคดังกล่าวกลายเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ชุมชนมีสถานที่ท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์

โบราณสถาน ที่มีชื่อเสียง และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพ นอกจากนี้ชุมชนได้รวมตัวกันในการสร้างที่พักเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ศักยภาพการท่องเที่ยวที่มีอยู่ภายในชุมชน ทั้งแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวและบริการด้านท่องเที่ยว เกิดจากการที่ชาวบ้านในชุมชนได้รวมตัวกันในการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรดังกล่าว และนำมาสร้างมูลค่าให้เกิดประโยชน์กับชุมชนในรูปแบบของการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสินธุ์ สโรบล (อ่างแล้ว) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและการผลิต ของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และแบ่งผลประโยชน์กันอย่างเสมอภาค อย่างไรก็ตาม สิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวต้องริบเร่งให้ความช่วยเหลือชุมชนในด้านศักยภาพที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานแก่ชุมชน เช่น ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมาย การปรับปรุงถนนเข้าหมู่บ้าน ตลอดจนการส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์มาลาया และศูนย์การเรียนรู้ภาษาจีนกลางของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณ และชาวบ้านหมู่บ้านจุฬารัตน์พัฒนา 10 อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. 2549. คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ.
- ปรัชญากรณ์ ไชยคช และคณะ. 2557. การพัฒนาศักยภาพเพื่อนำไปสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส. แผนงานวิจัยแนวทางการพัฒนามาตรฐานกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียน. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ
- ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และ พัชรินทร์ เสริมการดี. 2553. การศึกษาศักยภาพและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปริง อำเภอควนโดน และบ้านโดนปานัน อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล
- พจนา สวนศรี. 2546. คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ. โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2548. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือ. 2552. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ ริมระเบียงงานวิจัย. วันที่ 19-21 พฤศจิกายน 2552. เชียงใหม่

- สินธุ์ สโรบล. 2546. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ, เชียงใหม่:
วนิดา เพรส
- Heng. 1996. Title: Chinese Responses to Malay Hegemony in Peninsular Malaysia 1957-96
(<Special Issue>Mediating Identities in a Changing Malaysia)
Date: Dec-1996 Publisher: 京都大学東南アジア研究センター Journal title: 東南アジア研究
Volume: 34 Issue: 3 Start page: 500 End page: 523 Description: この論文は国立情報学研
究所の学術雑誌公開支援事業により電子化されました
- The Mountain Institute. 2000. Community-Based Tourism for Conservation and
Development: A Resource Kit, The Mountain Institute
- World Economic Forum. 2015. Insight Report. The Travel and Tourism Competitiveness
Report. 2015. Growth through Shocks.
- UNWTO. 2014. UNWTO Annual Report 2014. Published by World Tourism Organization
(UNWTO), Madrid, Spain. First printing 2015.